

**Jaarverslag van de Commissie van
Toezicht
van Gent**
Jaar : september-december 2019

A : De leden van de Commissie van Toezicht
Cc : Het centraal Secretariaat van de CTRG

I. De Commissie van Toezicht

A. Samenstelling

Samenstelling sinds 1/9/2019	
Lien Berton	commissielid
Tine Clarysse	commissielid
Dirk Costers	commissielid
Cheyenne David	commissielid
Philippe Deridder	commissielid
Vincent Eechaut	ondervoorzitter (sinds december 2019)
Mohamed El Bakali	commissielid
Elias Hemelsoet	commissielid
Heleen Lauwereys	commissielid
Pierre Lefranc	commissielid
Gerrit Stassyns	commissielid
Louis Thienpont	commissielid - arts
Philippe Thion	commissielid
Griet Van den Berghe	commissielid
Sonja Van Ossel	commissielid
Lin Van Schalkwyk	commissielid
Martin Vanden Hende	voorzitter (sinds december 2019)
Karen Verpoest	secretaris

B. Functioneren

De commissie van toezicht Gent vergadert elke derde dinsdag van de maand in het 'CBM-lokaal' van gevangenis Gent.

Elke maand vaardigt de commissie twee commissieleden af die gedurende een maand als maandcommissaris fungeren. In principe leggen zij samen minstens 1 keer per week een bezoek af aan de gevangenis en ontvangen zij op dat moment de gedetineerden die een verzoek tot gesprek indienden (cfr. punt I.C)

Om de informatiedoorstroom zo goed mogelijk te laten verlopen, werkt CvT Gent met een geschrinkt systeem : één van de twee maandcommissarissen wordt halverwege de maand afgewisseld door een volgende maandcommissaris. De andere maandcommissaris wordt op het einde van de maand vervangen.

De maandcommissarissen maken een maandrapport op dat het voorwerp van bespreking uitmaakt op de daaropvolgende vergadering. Er wordt op dat moment dieper ingegaan op die verzoeken waarbij de bemiddeling moeilijk loopt, of die mogelijks wijzen op een structureel probleem of waarbij het plan van aanpak voor de maandcommissarissen niet duidelijk is.

De voorzitter gaat maandelijks in gesprek met de directie. De te bespreken punten worden op de maandelijks vergadering bepaald. De bedoeling is ook dat de directie regelmatig wordt uitgenodigd in dialoog te gaan met de voltallige commissie op de maandelijks vergadering. In de periode september-december heeft dergelijk overleg nog niet plaatsgevonden.

In het verleden nodigde de commissie op regelmatige basis andere diensten in de gevangenis uit voor een overleg (JJW, vertegenwoordigers erediensdiensten, medische dienst, PSD,...). Ook maakte de commissie zich kenbaar bij het personeel door deelname aan vormingsdagen voor penitentiaire beambten. De commissie wenst dergelijke initiatieven in de toekomst te blijven nemen.

De commissie van toezicht Gent werd begin september grondig door elkaar geschud. Dertien nieuwe leden vervoegden de commissie en slechts vijf 'oude' commissieleden konden aanblijven. Onder meer de toenmalige voorzitter diende de commissie te verlaten wat impliceert dat de commissie de eerste maanden zonder voorzitter diende te werken.

De eerste maanden werd op de maandelijks vergaderingen voornamelijk tijd besteed aan het inwerken van de nieuwe leden wat maakt dat er in die periode weinig ruimte was voor reflecties over de tot dan toe gehanteerde werkwijze, noch tijd was om directie of andere diensten uit te nodigen voor een gesprek.

In de loop van 2020 zal de commissie zijn interne werking verder evalueren en bijsturen (cf. rubriek V) De idee is om via een SWOT-analyse de ervaren sterktes en zwaktes, mogelijke verbeterpunten en te ondernemen actiepunten in kaart te brengen.

C. Behandeling van verzoeken van gedetineerde personen / Bemiddeling

De commissie van toezicht Gent wordt in de overgrote meerderheid van de gevallen gevat door de gedetineerde zelf die daartoe een rapportbriefje kan deponeren in de brievenbus van de commissie. Op elke vleugel, in het centrum en in de veilige inkom hangt een brievenbus. Daarnaast wordt de commissie

soms ook gevat door penitentiair beambten, andere diensten in de gevangenis (JJW, morele consultants,...) of externen (advocaat, familielid van gedetineerde) al is dit aantal zeer gering.

Tijdens hun wekelijkse bezoek aan de gevangenis legen de maandcommissarissen de brievenbussen en gaan ze in gesprek met de gedetineerden die hen hierom verzoeken. Deze gesprekken vinden plaats in een gesprekslokaal of op cel. Indien de maandcommissarissen een bemiddeling nodig achten, nemen zij contact op met de directie (op vraag van de directie bij voorkeur via mail). De maandcommissarissen bezoeken ook wekelijks de gedetineerden die in de strafcellen zijn opgesloten.

D. De Commissie in cijfers

a. Aantal maandelijkse vergaderingen

De commissie van toezicht Gent vergadert in principe elke derde dinsdag van de maand. In de periode september-december 2019 vergaderde de commissie dus op volgende data :

- 17 september
- 15 oktober
- 19 november
- 17 december

Gelet op het grote aantal nieuwe leden (cf. supra) werden twee extra overlegmomenten voorzien op 24 september en 26 november waarbij respectievelijk de werking van CvT Gent vóór september 2019 en de verschillende diensten betrokken bij het gevangeniswezen, werden toegelicht

b. Aanwezigheid van de leden tijdens de maandelijkse vergaderingen

Een grote meerderheid van de commissieleden is aanwezig op de maandelijkse vergadering.

- Op 17/9 : 13 leden aanwezig
- Op 15/10 : 16 leden aanwezig
- Op 19/11 : 17 leden aanwezig
- Op 17/12 : 12 leden aanwezig

c. Aantal bezoeken in de penitentiaire inrichting

Gedurende de periode september-december 2019 werden 16 bezoeken* afgelegd in de gevangenis. Ongeveer 1 bezoek per week dus. Opgesplitst per maand geeft dit het volgende resultaat :

- September : 3 bezoeken (5/9 – 13/9 – 24/9)
- Oktober : 5 bezoeken (1/10 – 8/10 – 15/10 – 21/10 – 29/10)
- November : 4 bezoeken (7/11 – 12/11 – 22/11 – 25/11)
- December : 4 bezoeken (3/12 – 9/12 – 18/12 – 23/12)

*de bezoeken van de arts van de commissie zijn hierin niet vervat. De arts bezoekt gemiddeld maandelijks de gevangenis.

d. Aantal ingediende verzoeken van gedetineerde personen

Er werden 84 verzoeken ingediend bij de commissie.

- September : 16
- Oktober : 26
- November : 15
- December : 27

Bij elk bezoek gaan de maandcommissarissen ook langs in de strafcellen. Deze bezoeken vallen niet onder de noemer 'ingediende verzoeken' en werden derhalve niet mee in rekening genomen.

e. Aantal bemiddelingen

Bij 59 verzoeken gingen de maandcommissarissen effectief over tot bemiddeling. De overige verzoeken leidden niet tot bemiddeling om velerlei redenen (oa gedetineerde niet langer aanwezig, geen bemiddeling noodzakelijk, verzoek behoort niet tot bevoegdheid commissie,...)

II. De penitentiaire inrichting – Gevangenis van Gent

De gevangenis van Gent is in de eerste plaats het huis van arrest voor mannen uit het gerechtelijk arrondissement Gent en voor vrouwen uit de arrondissementen Gent, Oudenaarde en Dendermonde. Er verblijven ook veroordeelden in afwachting van hun overbrenging naar een strafhuis.

Er wordt ook een beperkt aantal geïnterneerden gehuisvest die afhangt van de Kamer tot Bescherming van de Maatschappij, in afwachting van oriëntatie naar een gepaste behandelingssetting of naar een forensisch psychiatrisch centrum. Zij worden opgevangen door een zorgteam.

Behoudens individuele aanpassingen omwille van penitentiaire veiligheid, genieten alle categorieën gedetineerden hetzelfde regime. Dit omvat, al dan niet in beperkte mate, de mogelijkheid om in de bezoekersruimte bezoek te ontvangen, te telefoneren, te werken, deel te nemen aan sportactiviteiten, ontspanning en opleidingen.

III. Het toezicht

A. Bezoekregeling

Geïdentificeerde problematische situaties:

De maandcommissarissen ontvingen in de betrokken periode van vier maanden **meer dan 20 klachten** over de toepassing van de bezoekregeling.

De klachten hadden vooral betrekking op weigeringen van gewoon bezoek of ongestoord bezoek.

De regel dat **ongestoord bezoek** slechts mogelijk is door de partner van wie de naam bij de aanvang van de detentie wordt vermeld, of – wanneer die naam niet op dat ogenblik wordt vermeld – door de persoon van wie men bewijst dat men er al zes maanden duurzaam contact mee heeft, geeft aanleiding tot klachten omdat blijkbaar nogal formalistisch wordt omgegaan met de voorwaarden.

Zo moest een gedetineerde die bij zijn binnenkomst in de gevangenis de naam van zijn partner niet vermeldde, ook al was die partner officieel bij hem gedomicilieerd voor de opsluiting, nog zes maanden wachten vooraleer ongestoord bezoek te kunnen krijgen.

Soms wordt een ongestoord bezoek (minstens ogenschijnlijk) zonder enige motivering geweigerd of opgeschort, hoewel het ongestoord bezoek met diezelfde partner eerder wel werd toegestaan.

Een andere gedetineerde verklaarde dat een **oom** van hem niet tot het bezoek werd toegelaten, hoewel hij de toelatingsvoorwaarden voor familieleden correct had nageleefd.

Voor ooms en tantes blijkt het allerminst eenvoudig te zijn om het onthaal te overtuigen van hun familieband met de gedetineerde.

Het is voor hen niet duidelijk welke documenten precies moeten worden voorgelegd, zeker als de familienaam van de oom of tante verschillend is van die van de gedetineerde.

Voor gedetineerden is het voorts niet eenduidig welke formaliteiten moeten worden vervuld om een **“dubbel bezoek”** te kunnen ontvangen.

Zo werd een dubbel bezoek geweigerd, hoewel de bezoekers van de gedetineerde uit het buitenland kwamen en uren onderweg waren geweest naar de gevangenis in Gent.

Bij navraag liet de directie weten dat dubbel bezoek enkel toegelaten is voor familieleden die in het buitenland verblijven.

Het huishoudelijk reglement vermeldt deze cumulatieve voorwaarde nochtans niet en spreekt enkel over *“bezoekers die speciaal uit het buitenland overkomen”* (onafhankelijk van de vraag of zij familie zijn of niet)

We stellen ten slotte vast dat een bezoekweigerings door de directie in heel wat gevallen *“gemotiveerd”* wordt met de loutere mededeling *“geen aangetoond belang”*.

Aanbeveling / follow-up

Positief is dat de directie in een aantal gevallen onduidelijke bezoekweigerings heeft opgehelderd of tegenstrijdige beslissingen heeft ingetrokken, na tussenkomst van de maandcommissarissen.

Tegelijk blijven er telkens opnieuw klachten komen en blijkt dat een meer structureel probleem dat zich stelt rond de bezoekregelingen niet is opgelost. Een andere aanpak en soort gesprek met de gevangenisdirectie is hier wellicht vereist om verandering te faciliteren (cf. initiatief om

gesprekken met de gevangenisdirectie op te zetten om over thema's door te praten, door de directeur uit te nodigen op onze maandelijkse vergaderingen).

Een mogelijk aanbeveling kan erin bestaan dat de gevangenisdirectie een verduidelijkende heldere brochure opstelt die niet enkel als leidraad dient te fungeren voor de gedetineerden, maar ook voor hun familie. Deze brochure kan alsdan ter beschikking van de gedetineerde gesteld worden bij het intakegesprek.

B. Tewerkstelling

Geïdentificeerde problematische situaties:

De klachten over de tewerkstelling in de gevangenis houden verband met de toekenning van werk, de vergoeding van het werk of de beëindiging van het werk.

De klachten hebben dikwijls betrekking op het feit dat de gedetineerde **nog geen werk** aangeboden kreeg. Gedetineerden komen op een wachtlijst terecht vooraleer in het werkhuis te kunnen werken.

Gedetineerden klagen vooral over de **volgorde van toewijzing** van werk wanneer zij merken dat gedetineerden die pas na hen in de gevangenis zijn terechtgekomen, wel al werk hebben gekregen.

Het gaat in dat laatste geval over gedetineerden die aan de slag kunnen op een werkplaats in de instelling die aan de klagende gedetineerde niet werd aangeboden omdat hij of zij niet over het gewenste profiel beschikt of onvoldoende vertrouwen krijgt.

Een gedetineerde klaagde ook over de berekeningswijze van de vergoeding voor een **arbeidsongeval** dat hem tijdens zijn werk in de gevangenis was overkomen.

Omdat het stukloon per maand en per bedrijf gegroepeerd wordt bijgehouden kon niet worden gecontroleerd of het gebruikte daginkomen correct is. Maar nazicht door de maandcommissaris bij de boekhoudkundige dienst leert ons wel dat de berekening gebeurt volgens de formule: het verdiende loon van de laatste gepresteerde dag *0,9* het aantal dagen werkonbekwaamheid. Deze problematiek werd aangekaart bij CTRG (cf. infra)

Ten slotte verklaarde een gedetineerde die werkzaam was in een **vertrouwensfunctie** dat de directie hem zijn werk had afgenomen toen hij betrapt werd met een doorgeeflint.

Voor de gedetineerde kwam dit als een verrassing, nu men eerder op de tuchtzitting had aangegeven dat hij zijn werk voorwaardelijk verder kon uitoefenen.

Bij navraag bleek de directie alsnog de stopzetting van zijn arbeid te hebben opgelegd, niet als tuchtsanctie (de Basiswet voorziet niet in deze tuchtsanctie), maar om redenen van "*orde en veiligheid*".

Aanbeveling / follow-up:

De gevangenisarbeid, de billijke vergoeding voor deze arbeid, de opmaak en de volgorde van de wachtlijsten en de manier waarop omgegaan wordt met vertrouwensfuncties zijn complexe problemen die niet eenvoudig in een aantal regels kunnen worden opgelost, maar verdienen een grondig debat.

Bovenal verdienen de gedetineerden meer transparantie over hoe de gevangenisdirectie in deze materies beslissingen neemt.

Nu overheerst nog te vaak een gevoel van willekeur en rechteloosheid in deze nochtans essentiële aangelegenheid voor gedetineerden.

C. Optreden penitentiaire beambten

Geïdentificeerde problematische situaties:

De klachten over penitentiair bewakingsassistenten hadden betrekking op **willekeurig of onbehoorlijk gedrag**, zoals:

- de gedetineerde oneerbare voorstellen doen ("*pijpen in ruil voor tabak*", vragen of de gedetineerde "*seks wil*"),
- de gedetineerde tijdens de wandeling niet naar het toilet laten gaan hoewel de PB wist dat hij medisch behandeld werd voor incontinentie,
- of de gedetineerden die klagen over lawaaioverlast veroorzaakt door hun bovenbuur met een kluitje in het riet te sturen door leugenachtig voor te houden dat "*er boven niets meer is, jullie zitten op de hoogste verdieping*".

Dergelijke pesterijen kunnen moeilijk worden vastgesteld, maar er is geen reden om te veronderstellen dat deze klachten niet met de werkelijkheid zouden stroken. Binnen de vrouwenafdeling zijn er indicaties dat deze klachten het niveau van individuele penitentiaire beambten overstijgt.

In heel wat gevallen kan zonder veel twijfel worden aangenomen dat de klachten over het onprofessioneel handelen van de betrokken PB terecht zijn, omdat het problematisch functioneren van de betrokkenen de directie al bekend was. Soms werd door de directie beslist om de betrokken PB over te plaatsen, zonder dat er tegen de PB weliswaar een tuchtonderzoek werd opgestart.

Een aantal klachten gingen over **ongepast woordgebruik** ("*vorte kalle*", "*Ben ik soms een geest misschien?*"), in het bijzonder tegenover personen met een migratieachtergrond ("*sale Arabe*"),

of ronduit discriminerende uitlatingen (“*Ben je nog niet dik genoeg?*”, uitgesproken door een PB tegen een gedetineerde die in de rij stond aan te schuiven voor het eten).

Een gedetineerde beklaagde er zich over dat sinds ze over het wangedrag van een specifieke PB gaan klagen is bij de directie, ze heel frequent een celcontrole moet ondergaan, die dan bovendien nog wordt uitgevoerd door diezelfde PB.

Een opvallende vaststelling is dat gedetineerden herhaaldelijk aangeven dat zij ervoor terugdeinzen dat hun klacht aan de directie wordt overgemaakt uit **vrees voor de reactie** van de beampte of enige andere repercussie (bv. een transfer naar een andere gevangenis).

Aanbeveling / follow-up:

De bespreekbaarheid van klachten én het optreden van de directie bij herhaalde klachten is essentieel en kunnen gevoelens van rechteloosheid bij de gedetineerde of straffeloosheid bij de beampte helpen terugdringen.

D. Detentieomstandigheden

Geïdentificeerde problematische situaties:

Gedetineerden klaagden over de **onhygiënische leefomstandigheden** in de gevangenis:

- de aanwezigheid van ongedierte in de cel
- beschimmelde muren
- slechte/geen isolatie
- vuile douches
- kapotte ramen in de keuken enz.

De directie kwam hierop steevast met hetzelfde antwoord, namelijk dat de cellen niet vóór 2021 zullen kunnen worden gerenoveerd.

Vele problemen houden ook verband met de **overbevolking** van de gevangenis.

Zo werden gedetineerden naar de strafcel overgebracht na een incident met een celgenoot of omdat zij zelf weigerden als “grondslaper” in een cel te worden ondergebracht.

Een opvallende vaststelling is dat een aantal gedetineerden op eigen verzoek naar de strafcel werden overgebracht of de strafcel niet wilden verlaten, o.m. omdat de gedetineerde niet langer de cel wilde delen met een celgenoot waarvan hij dacht dat hij een besmettelijke ziekte had.

In een aantal gevallen bestaat er dus een rechtstreeks verband tussen de overbevolking in de gevangenis en het verblijf van een gedetineerde in de straf- of beveiligde cel.

Aanbeveling / follow-up:

De commissie stelt vast dat de directie / PB's zo snel mogelijk gevolg trachten te geven aan de legitieme vraag van gedetineerden om als niet-roker niet met een roker op cel te moeten verblijven

Een goede communicatie lijkt essentieel om interpersoonlijke wrijvingen te vermijden. Het verdient dan ook aanbeveling om mensen die dezelfde taal spreken bij mekaar op cel te steken. Het lijkt bovendien ook wenselijk om te onderzoeken of dat ook niet opportuun kan zijn voor mensen met dezelfde culturele en/of religieuze achtergrond.

De onhygiënische leefomstandigheden van de gedetineerden, mede ook door de overbevolking in de gevangenis, nopen tot creatieve oplossingen. In afwachting van de beloofde renovatie van de infrastructuur kan de denkpiste onderzocht worden om gedetineerden in te schakelen bij urgente herstellingswerken. Als leidraad voor de toewijzing van welke gedetineerde kan worden ingeschakeld voor een specifiek werk kan men desgevallend mede de opleiding en ervaring van de gedetineerden doorlichten.

E. Strafcel

Geïdentificeerde problematische situaties:

In de strafcel ziet de maandcommissaris dikwijls gedetineerden die zich in een deplorabele toestand bevinden, meestal als gevolg van **psychische problemen**.

Een mannelijke gedetineerde die geplaagd werd door waanvoorstellingen lag naakt in de cel en had enkel een deken om zich enigszins te verwarmen.

De maandcommissaris stelde bovendien een aantal keren vast dat het heel erg koud was in de strafcellen.

Blijkbaar besteedde het personeel op dat ogenblik onvoldoende aandacht aan de temperatuur in de strafcellen.

Aanbeveling / follow-up:

Het spreekt voor zich dat de plaatsing in een strafcel/beveiligde cel nooit een alternatief kan zijn voor het verlenen van de noodzakelijke kwaliteitsvolle gezondheidszorg.

De zorgverlening in de gevangenis voor gedetineerden met een psychiatrische problematiek blijft echter ontoereikend.

Zoals de commissie ook al in vorig jaarverslagen noteerde (jaarverslag 2014-15, p. 18, jaarverslag 2016-2017, blz. 7), is de medische verzorging van gedetineerden in de strafcel vrij beperkt.

Een andere gedetineerde verklaarde dat hij bij overbrenging naar de strafcel door een PB dermate **hard werd aangepakt** dat er een aantal ribben gebroken werden (blz. 16).

Een gevangenisarts zou deze fracturen hebben vastgesteld, maar de gedetineerde beklagde er zich over dat hiervan geen enkel spoor terug te vinden is in zijn medisch dossier.

Aanbeveling / follow-up:

Of deze klacht terecht is of niet, kan de commissie niet beoordelen. De precieze omstandigheden van de overbrenging naar de strafcel, en dus ook de proportionaliteit van de dwang, zijn zonder een doorgedreven onderzoek achteraf moeilijk te beoordelen.

Gelet op het ingrijpend karakter van dwang, beveelt de commissie aan dat de directie nauwgezet en continu de werking van het interventieteam volgt en evalueert.

F. Schade aan boeken (bibliotheek)

Geïdentificeerde problematische situaties:

Gedetineerden klaagden herhaaldelijk over onterechte of te **hoge boetes** voor vermeende schade aan uitgeleende boeken uit de bibliotheek.

Een gedetineerde kreeg een **schaderapport** ter ondertekening voorgelegd waarbij de schade aan een boek op 50 euro werd begroot.

Hij maakte bezwaar tegen het schaderapport omdat de schade niet door hem was veroorzaakt. Finaal ondertekende hij het schaderapport dan toch, tegen zijn zin en uit vrees dat tegen hem een tuchtrapport zou worden opgesteld.

Aanbeveling / follow-up:

De commissieleden stelden vast dat er heel wat onduidelijkheid bij de gedetineerden bestaat over de afhandeling van beschadigde boeken.

De verantwoordelijke van de bibliotheek geeft te kennen dat wanneer een gedetineerde een boek beschadigt, hij of zij sowieso de aankoopprijs van het boek moet betalen en ondanks deze betaling het boek niet mag houden, zelfs niet wanneer het boek (omwille van de zware beschadiging) uit de rekken wordt gehaald.

Blijkbaar wil men het ontradingseffect zo sterk mogelijk laten spelen.

Positief is dat de verantwoordelijke van de bibliotheek na tussenkomst van de commissie bijkomende inspanningen wenst te leveren om deze onduidelijkheden weg te werken.

G. Huishoudelijk reglement

Geïdentificeerde problematische situaties:

Een gedetineerde heeft **drie maanden moeten wachten** om een kopie te bekomen van het huishoudelijk reglement van de gevangenis van Gent.

Het reglement was **niet beschikbaar in de bibliotheek**, ook niet bij de kwartierchef.

Navraag bij de verantwoordelijke van de bibliotheek leerde de commissieleden dat men reeds jaren geen reglement ter beschikking heeft gesteld aan gedetineerden.

Blijkbaar is het huishoudelijk reglement van de gevangenis gemakkelijker te consulteren voor derden (met name via het internet), dan voor degenen die er dag en nacht in moeten verblijven.

Aanbeveling / follow-up:

Na tussenkomst van de commissie, heeft de directie aan voormeld probleem verholpen: er werden drie exemplaren ter beschikking gesteld in de bibliotheek, een exemplaar in het CORT en een bij de PA op elke sectie.

De commissie vraagt bovendien dat het huishoudelijk reglement wordt vertaald in een taal die de gedetineerde machtig is.

Alle gedetineerden zouden op een eenvoudige manier dezelfde informatie moeten kunnen bekomen.

Daarmee kan bovendien worden tegemoetgekomen aan een verzuchting die de commissie wel vaker van gedetineerden hoorde, namelijk dat niet alle penitentiair bewakingsassistenten dezelfde regels toepassen.

H. Re-integratie

Geïdentificeerde problematische situaties:

Een aantal gedetineerden klaagden er over dat (het uitblijven van) bepaalde beslissingen hun **re-integratie sterk bemoeilijkt**, zoals de goedkeuring van een stagecontract dat (te) lang op zich laat wachten of de overplaatsing naar een gevangenis die ver verwijderd is van de stageplaats en dus de reclassering sterk bemoeilijkt.

Een gedetineerde klaagde ook over het **bepaalde opleidingsaanbod** en de lange wachttijden.

Een andere gedetineerde verklaarde dat hij snel aan zijn re-integratie wilde werken o.m. met het oogmerk om zijn schulden af te bouwen, maar geraakte gefrustreerd over de **trage werking van de PSD** om hem hierin te ondersteunen.

Aanbeveling / follow-up:

Bovenstaande wijst op het belang de wetgeving rond het detentieplan uit te voeren. Elke veroordeelde gevangene moet een overzicht krijgen van zijn detentietraject en gevangnissen moeten voortaan voor iedere veroordeelde gedetineerde een individueel detentieplan opmaken, tenzij de gedetineerde uitdrukkelijk aangeeft dat hij geen plan wil.

Een beredeneerd detentieplan met een overzicht van eventuele opleidings- of begeleidingsprogramma's, arbeidsopties, vormingen, medische behandelingen én herstelgerichte activiteiten, zou dergelijke frustraties in de toekomst moeten helpen verminderen. Een duidelijk evaluatiemoment omtrent het verloop van het detentietraject kan de resultaatgerichtheid ten goede komen.

I. Communicatie

Transparante communicatie met en naar de gedetineerden vanuit de gevangenis blijkt een terugkerend onderliggend probleem voor veel van de behandelde klachten. Hieromtrent kunnen we een aantal **aanbevelingen** formuleren op verschillende niveaus:

- De basis van een goede informatiedoorstroom, transparantie en duidelijke communicatie tussen gevangenis en gedetineerde vangt aan bij het begin van de detentie. Een uitgelezen moment om tot een goed beeld te komen omtrent de situatie en particulariteiten van de gedetineerden is hun aankomst en onthaal in de gevangenis. Bij aankomst en onthaal dient er werk gemaakt te worden van:
 - Het bezorgen van heldere, duidelijke, laagdrempelige en meertalige schriftelijke documentatie over de werking van de gevangenis en de rechten van gedetineerden;
 - Een bevraging van gedetineerden m.b.t. de persoonlijke situatie en voorkeuren (vb. is hij roker, wat is zijn religieuze ingesteldheid, welke taal spreekt hij, welke medische noden heeft hij, over welke relevante beroepservaring beschikt hij die kan aangewend worden binnen de gevangenis, ...).;

- Een intakegesprek waarin schriftelijke documentatie mondeling wordt ondersteund en toegelicht en vragen van de gedetineerde worden beantwoord, met inbegrip van duidelijke afspraken over waar de gedetineerde ook in de toekomst met welke vragen terecht kan.
- Structureel ter beschikking stellen van schriftelijke documentatie m.b.t. de in de gevangenis vigerende regels en afspraken, en de rechten en plichten van gedetineerden.
- Uitwerken van een communicatieplan vanuit de directie naar de gedetineerde. Dit plan inventariseert en expliciteert de communicatiemodaliteiten binnen de gevangenis ten aanzien van gedetineerden (schriftelijke documentatie, modaliteiten mondelinge communicatie, rapportbriefjes, werking rond individueel detentieplan, etc.). Een dergelijk plan draagt bij tot de transparantie en stimuleert de reflectie over de communicatie binnen de gevangenis.

IV. Advies en informatie voor de CTRG

N.a.v. de behandelde klacht over de vergoeding voor een arbeidsongeval wensen we de problematiek van de berekeningsbasis voor het daginkomen dat de basis vormt voor de vergoeding voor tijdelijke werkonbekwaamheid na een penitentiaal arbeidsongeval onder de aandacht te brengen.

In de hogervermelde casus werd de uitkering gebaseerd op het loon van de laatste gepresteerde dag. Dit roept vragen op want bijv. bij stukwerk, wat vaak het geval is bij gedetineerden, kan het loon per dag sterk verschillen. Dat was blijkbaar ook het geval in ons voorbeeld; in de maand van het ongeval verdiende betrokkene gemiddeld € 12,5 per dag; de gratificatie waarop de vergoeding berekend werd bedroeg amper € 6.

Dit arbeidsongeval vond plaats voor het in voege treden van het KB van 26/06/2019 over dit onderwerp. Maar de artikels van dit KB waarin de berekeningswijze van een vergoeding in geval van tijdelijke arbeidsongeschiktheid worden bepaald laat o.i. voldoende ruimte om deze werkwijze te continueren.

Art. 19 stelt : “Voor de dag waarop het ongeval zich heeft voorgedaan of de dag waarop de algehele tijdelijke ongeschiktheid is aangevangen, ontvangt de gedetineerde een bedrag dat gelijk is aan het daginkomen uit zijn gevangenisarbeid of zijn gelijkgestelde activiteit” Voor de volgende dagen wordt 90% van dit bedrag uitgekeerd (Art. 20).

Wij vinden het daarom opportuun dat de Centrale Raad hierover verduidelijking vraagt aan de bevoegde instanties en er desgevallend op aandringt dat de berekening gemaakt wordt op basis van een meer objectieve maatstaf bijv. het loon van de laatste gepresteerde maand.

Conclusie(s)

De commissie merkt op dat **dezelfde klachten vaak terugkomen**. Ondanks de mondelinge toezegging om knelpunten aan te pakken, blijven een aantal gelijkaardige klachten over dezelfde thema's terugkomen. De redenen daarvoor zijn van verschillende aard en hebben o.a. betrekking op de volgende situaties:

- *Soms komen klachten terug omdat het gaat het om zaken waar gevangenen blijven aandringen over iets waar ze de facto ook geen aanspraak op kunnen maken.*

Een voorbeeld daarvan zijn een groot deel van de cases inzake vragen naar medicatie gerelateerd aan een verslavingsproblematiek. De (weliswaar terugkerende) klacht blijkt dan (meestal) ongegrond en resulteert in verduidelijking van regelgeving en afsprakenkaders door de maandcommissaris. Al dan niet kan hier sprake zijn van een probleem van onvoldoende duidelijkheid van deze regelgeving en afspraken: ook als de klacht als dusdanig ongegrond is (vanuit de inhoud) kan er sprake zijn van een nood aan actie vanuit de gevangenis, in casu op communicatief vlak (cf. infra).

- *Soms komen klachten terug omdat ze teruggaan op meer structurele problemen op niveau van de gevangenis.*

Waar de positieve communicatie met de gevangenisdirectie in een aantal gevallen leidt tot het ad hoc aanreiken van een concrete oplossing voor de specifieke situatie, lijken sommige klachten te verwijzen naar onderliggende problemen met een meer structureel karakter. Een voorbeeld hiervan vormen de talrijke klachten m.b.t. de bezoeksregeling: voor enkele situaties werden onduidelijkheden opgehelderd of tegenstrijdige beslissingen ingetrokken door de gevangenisdirectie na tussenkomst door de maandcommissarissen. Tegelijk blijven er telkens opnieuw klachten komen en blijkt dat een meer structurele probleem dat zich stelt rond de bezoeksregelingen niet is opgelost.

- *Soms komen klachten terug omdat ze teruggaan op structurele problemen die de werking van de gevangenis overschrijden.*

Deze problemen vallen (minstens deels) buiten het handelingsvermogen van de gevangenis en hebben betrekking op inhouden waar de gevangenisdirectie niet over de mogelijkheden beschikt / kan beschikken om rechten van gedetineerden volwaardig te waarborgen. Een voorbeeld daarvan zijn problemen m.b.t. infrastructuur en overbevolking van de gevangenis: met de nodige goodwill en pragmatisme kan wel deels tegemoet worden gekomen aan specifieke klachten of problemen, maar onderliggend blijft onderfinanciering wat betreft de gevangenisinfrastructuur (kwalitatief) en een wanverhouding tussen de beschikbare gevangenis capaciteit enerzijds en het aantal gedetineerden anderzijds (kwantitatief) een oorzaak die een aanpak vergt op een ander beleidsniveau.

In 2020 zal de commissie door middel van een SWOT-analyse reflecteren over haar interne werkwijze en haar relatie met externe partners zoals de gevangenisdirectie en CTRG. Gehanteerde methodes zullen worden geëvalueerd, ervaren sterktes en zwaktes in kaart gebracht en mogelijke verbeterpunten en geplande acties voorgesteld.